

IOK/30/2020

22.6.2020

Lausuntopyyntö: Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa - työryhmän väliraportti (VN/10633/2020)

Ihmisoikeuskeskuksen lausunto

Ihmisoikeuskeskus kiittää liikenne- ja viestintäministeriötä mahdollisuudesta lausua digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportista.

YK:n vammaisyleissopimuksen 33(2) artiklan tehtävät on osoitettu eduskunnan oikeusasiamiehelle, Ihmisoikeuskeskukselle ja sen valtuuskunnalle, jotka yhdessä muodostavat Suomen kansallisen ihmisoikeusinstituution.

Ihmisoikeuskeskus arvioi työryhmän väliraporttia suhteessa YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitteisiin.

YK:n vammaisyleissopimuksen 4(3) artiklan mukaan: "Laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkoja, [...], sekä muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta." Vammaisyleissopimuksen toteutumista valvova YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea on tarkentanut artiklan soveltamisalaa antamassaan yleiskommentissa nro 7 siten, että osallistamisvelvoite kattaa kaikki toimet, jotka suoraan tai epäsuorasti vaikuttavat vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen.

Edelliseen viitaten Ihmisoikeuskeskus toteaa, että toimenpide-ehdotuksissa on viranomaistoimijoiden osalta mainittava velvoite osallistaa vammaiset henkilöt toteutettavien toimenpiteiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Lisäksi Ihmisoikeuskeskus korostaa, että työryhmän tulisi jatkotyön osalta harkita työryhmän kokoonpanon täydentämistä vammaisjärjestöjen edustajilla.

Vammaisyleissopimuksen 9 artikla velvoittaa sopimusosapuolia takaamaan, että tiedottaminen ja viestintä, kuljetuspalvelut ja rakennettu ympäristö sekä muut yleisölle avoimet tai tarjottavat järjestelyt tai palvelut suunnitellaan ja toteutetaan siten, että vammaiset henkilöt pystyvät niitä käyttämään. Viitaten YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean antamaan yleiskommenttiin nro 2 Ihmisoikeuskeskus toteaa, että saavutettavuus on pyrittävä varmistamaan alusta alkaen, sillä tieto- ja viestintäteknikkaan myöhemmin tehtävät muutokset voivat kasvattaa kustannuksia. Tästä syystä Ihmisoikeuskeskus esittää, että toimenpide-ehdotuksissa tulisi läpileikkaavasti painottaa esteettömyyden ja saavutettavuuden merkitystä kaikkien toimijoiden osalta.

Erityisenä huomiona Ihmisoikeuskeskus toteaa, että siltä osin kuin vammaiset henkilöt on toimenpide-ehdotuksissa otettu huomioon, heidät mielletään yksinomaan palveluiden käyttäjinä. Vammaiset henkilöt ovat myös työntekijöitä, jotka käyttävät työpaikoilla tietojärjestelmiä, joilla palveluja tarjotaan kansalaisille. Näiden työpaikoilla olevien ja niihin hankittavien järjestelmien on oltava kaikilta osin saavutettavia, jotta myös vammaiset henkilöt pystyvät niitä käyttämään. Tämän hankkeen toimenpide-

ehdotuksissa on korostettava saavutettavuuden tärkeyttä myös tästä näkökulmasta.

Sirpa Rautio
johtaja

Mikko Joronen
asiantuntija